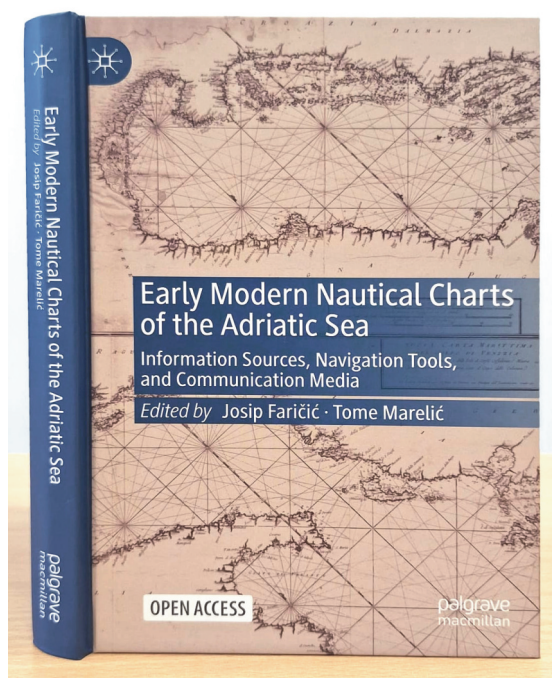

Early Modern Nautical Charts of the Adriatic Sea: Information Sources, Navigation Tools, and Communication Media

Josip Faričić, Tome Marelić (eds.)

The book *Early Modern Nautical Charts of the Adriatic Sea: Information Sources, Navigation Tools, and Communication Media*, edited by Josip Faričić and Tome Marelić, was published in open access by Palgrave Macmillan on August 13, 2025, focussing on the history of nautical cartography. It was announced on September 18 during the 21st international conference *Geoinformation and Cartography* by Tome Marelić and Dragan Umek. The

spokesperson for the first part of the promotion was Tome Marelić, an editor and co-author, who provided an overview of the book, encompassing a concise history of its development, editorial team, primary focus, contents, and accessibility. Subsequently, the second presenter, Dragan Umek, a co-author, offered a detailed summary of the chapter contents.

The book represents the culmination of the scientific project IP-2020-02-5339

(NACHAS), financed by the Croatian Science Foundation, and its digital version is available for free download in PDF and EPUB formats, either as a complete volume or as individual chapters via *Springer Nature Link* platform, while hardcover copies are available for purchase on the same site. It provides a comprehensive and multi-layered understanding of the development of Adriatic Sea nautical cartography from its beginnings in the late Middle Ages to the implementation of geodetic and hydrographic surveys in the late eighteenth and early nineteenth centuries. In it, the authors examine how the geographical characteristics and social elements of the Adriatic Sea and its surroundings were observed, understood, and cartographically represented in accordance with contemporary scientific, technological, socioeconomic, cultural, or political frameworks using various phenomenological viewpoints and methodological techniques. Moreover, since the Adriatic Sea has historically functioned as a smaller-scale version of the Mediterranean, its contents transcend its geographical boundaries and are also broadly applicable to other Mediterranean regions. The book comprises nine chapters, each conceived as a standalone unit, allowing for both sequential and selective reading based on the reader's preference.

Early Modern Nautical Charts of the Adriatic Sea: Information Sources, Navigation Tools, and Communication Media

Josip Faričić, Tome Marelić (ur.)

Knjiga iz povijesti pomorske kartografije *Early Modern Nautical Charts of the Adriatic Sea: Information Sources, Navigation Tools, and Communication Media* (Ranonovovjekovne pomorske karte Jadranskog mora: izvor spoznaja, sredstvo navigacije i medij komunikacije), čiji su urednici Josip Faričić i Tome Marelić, objavljena je 13. kolovoza 2025. u otvorenom pristupu od izdavača Palgrave Macmillan. Knjigu su promovirali Tome Marelić i Dragan Umek 18. rujna 2025. u sklopu 21. međunarodne konferencije *Geoinformation and Cartography*. Govornik prvog dijela promocije bio je Tome Marelić, urednik i koautor, koji je dao pregled knjige, uključujući sažetu povijest njezina nastanka, uredništvo, primarni fokus, sadržaj i dostupnost. Nakon toga, drugi govornik, Dragan Umek, ujedno i koautor, prikazao je detaljan sažetak sadržaja svakog od poglavlja.

Knjiga predstavlja kulminaciju znanstvenog projekta IP-2020-02-5339 (NACHAS), koji je financirala Hrvatska zaklada za znanost, a njezina digitalna verzija dostupna je za besplatno preuzimanje u PDF i EPUB formatima, bilo kao cjeloviti svezak ili kao pojedinačna poglavlja na mrežnoj platformi Springer Nature Link, koja omogućava i kupnju tvrdo ukoričenih tiskanih primjeraka. Pruža sveobuhvatno i višeslojno razumijevanje razvoja pomorske

kartografije Jadranskoga mora od njezinih početaka krajem srednjeg vijeka do uvođenja geodetskih i hidrografskih izmjera krajem osamnaestog i početkom devetnaestog stoljeća. U knjizi autori prikazuju kako su geografska obilježja i društveni elementi prostora Jadranskoga mora i okolice bili promatrani, percipirani i kartografski prikazivani u skladu s tadašnjim znanstvenim, tehnološkim, socioekonomskim, kulturnim ili političkim okvirima, koristeći pritom različita fenomenološka gledišta i metodološke pristupe. Štoviše, budući da je Jadransko more povijesno funkcioniralo kao manja verzija Sredozemlja, sadržaj knjige nadilazi njegov geografski obuhvat i široko je primjenjiv i na druge sredozemne regije. Knjiga se sastoji od devet poglavlja od kojih je svako koncipirano kao samostalna cjelina, zbog čega ju je moguće čitati u nizu ili svako poglavlje zasebno, ovisno o preferencijama čitatelja.

Prvo poglavlje, čiji su autori Josip Faričić i Tome Marelić, predstavlja sintezu povijesnog razvoja pomorske kartografije za prostor Jadranskoga mora tijekom proučavanog razdoblja. Poglavlje se poziva na najznačajnije publikacije temeljene na kvalitativnim i kvantitativnim metodologijama, ujedno služeći i kao urednički okvir za poglavlja koja slijede. U drugom poglavlju Patrizia Licini de Romagnoli

daje sveobuhvatan povijesni pregled prostora u razdoblju rivalstva Mletačke Republike i Osmanskog Carstva, analizira povijesne perspektive glavnih političkih aktera toga doba, njihov utjecaj na izradu pomorskih karata te istražuje povijesnu važnost stanovnika istočnojadranskih obala, tadašnjeg pograničnog prostora Mletačke Republike. U trećem poglavlju Julijan Sutlović analizira teoriju komunikacije, ulogu medija i šuma, istražuje raznolikost poruka koje su se prenosile pomoću starih pomorskih karata kao medija komunikacije. Pritom analizira utjecaj toponima, imagologije, kartografskih znakova i mjerila starih karata na njihov komunikacijski potencijal. Nakon toga, Orietta Selva i Dragan Umek daju pregled ranonovovjekovne venecijanske kartografije putem semiotičke analize pomorskih i geografskih karata. Analiziraju izolare, putne itinerare, pomorske karte (*carte da navigare*), korografske, administrativne i mikroregionalne geografske karte (*carte da terra*) te objašnjavaju njihovu ulogu kao instrumenata za upravljanje kopnenim i pomorskim teritorijima uz istovremenu afirmaciju političke, društvene, kulturne i ekonomske nadmoći. Peto poglavlje, koje su napisale Lena Mirošević i Dubravka Mlinarić, ilustrira raznolikost simboličkih elemenata prikazanih na pomorskim

The initial chapter, authored by Josip Faričić and Tome Marelić, presents a synthesis of the historical development of nautical cartography in the Adriatic Sea region during the examined period. It references the most significant publications in the field that encompass both qualitative and quantitative methodologies, thereby serving as an editorial framework for the chapters that follow. In the second chapter, Patrizia Licini de Romagnoli provides a comprehensive historical overview of the region during the rivalry between the Republic of Venice and the Ottoman Empire, analyses the historical perspectives of the principal political actors and their impact on the creation of nautical charts, and investigates the historical importance of the inhabitants of the eastern Adriatic coasts, the boundaries of the Venetian *Stato da Mar*. In the third chapter, Julijan Sutlović analyses communication theory, the functions of media and noise, investigates the diverse messages conveyed by old nautical charts as a medium. The chapter also examines the influence of toponyms, imagology, cartographic symbols, and map scales on the communicative potential of old maps. Subsequently, Orietta Selva and Dragan Umek offer a compendium of insights on early modern Venetian cartography through a semiotic examination of geographical maps and nautical charts. They analyse *isolarii*, travel itineraries, nautical charts (*carte da navigare*), chorographic, administrative, and micro-regional maps (*carte da terra*); and present maps and charts as instruments for managing

terrestrial and maritime territories while asserting political, social, cultural, and economic supremacy. The fifth chapter, written by Lena Mirošević and Dubravka Mlinarić illustrates a variety of symbolic elements represented on nautical charts, highlighting their ideological, political, cultural, and symbolic significance. The authors investigate the rhetoric of decorative features, their suppression or distortion of content, the hierarchy of information, and analyse the cultural contexts of artistic choices and the collaborative methodologies utilised in map production across various cartographic traditions. In the sixth chapter, Josip Faričić examines religious motifs on nautical charts that exemplify the historical coexistence of religions in the Mediterranean, investigates the use of religious symbols in the representation of compass roses and territorial delineation. Moreover, he analyses the firmly entrenched religious motifs of the era, such as the winged lion of St. Mark, alongside those that amalgamate chronologically disparate traditions. In the seventh chapter, Milorad Pavić examines the characteristics of early modern *isolarii*, a publication genre that integrated large-scale maps of coastal regions with descriptions of islands and harbours, assesses the accuracy of their geographical information from multiple viewpoints, and contrasts the toponymical content within *isolarii* with that found on maps produced during the same period. The eighth chapter, authored by Ahmet

Üstüner and Okan Büyüktapu discusses the evolution of Ottoman cartography from conventional Islamic geographical descriptions to advanced nautical charts via systematic knowledge exchange and maritime innovation, emphasising the contributions of Piri Reis. Moreover, it examines how maps functioned as crucial instruments for military operations and territorial assertions, especially in disputed areas such as the Adriatic, where Ottoman ambitions converged with those of Venice and the Habsburg Empire, and demonstrates how Ottoman cartography reflects the broader cultural and intellectual dynamics of an empire situated at the intersection of civilisations. In the final, fundamentally methodological chapter of the book, Tome Marelić delineates the stages, parameters, and significance of cartometric analyses in the study of old maps and charts. The author further clarifies individual stages of the procedure and the necessity of their accurate implementation, while providing examples that underscore the significance of employing cartometric analyses as scientific forensic tools, not only for advancing the history of cartography as a discipline but also for enhancing our understanding of human history.

The digital edition of the book is available for free download via the link: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-96-8046-7>

Tome Marelić and Dragan Umek ■

kartama, ističući njihov ideološki, politički, kulturni i simbolički značaj. Autorice istražuju retoriku ukrasnih elemenata, njihovo potiskivanje ili iskrivljavanje sadržaja, hijerarhiju informacija te analiziraju kulturne kontekste umjetničkih izbora i kolaborativne metodologije korištene u izradi karata u različitim kartografskim tradicijama. U šestom poglavlju Josip Faričić proučava vjerske motive na pomorskim kartama koji ilustriraju povijesni suživot religija na prostoru Sredozemlja, istražuje uporabu vjerskih simbola na prikazima ruža vjetrova i teritorijalnih razgraničenja. Također, analizira i čvrsto ukorijenjene vjerske motive toga doba, poput krilatog lava sv. Marka i one koji su amalgami kronološki razdvojenih religijskih tekovina. U sedmom poglavlju Milorad Pavić ispituje obilježja ranonovovjekovnih izolara, publikacijskog žanra koji je spajao karte obalnih prostora u krupnom mjerilu s opisima otoka i luka, proučava točnost geografskih informacija sadržanih u njima iz više različitih gledišta i uspoređuje toponomastički sadržaj u izolatorima sa sadržajem karata izrađenih u istom razdoblju. Osmo poglavlje, čiji su autori Ahmet Üstüner i Okan Büyüktapu, prikazuje razvoj osmanske kartografije u rasponu od konvencionalnih islamskih geografskih opisa do razvijenih pomorskih karata uvjetovan sustavnim

razmjenama znanja i pomorskim inovacijama, naglašavajući pritom važnost doprinosa Piri Reisa. Nadalje, autori prikazuju ulogu karata kao ključnih instrumenata za vojne operacije i teritorijalne pretenzije, posebno u spornim područjima poput Jadrana, gdje su se osmanske političke ambicije preklapale s ambicijama Venecijanske Republike i Habsburške Monarhije te pokazuje kako osmanska kartografija odražava širu kulturnu i intelektualnu dinamiku carstva smještenog na raskršću civilizacija. U posljednjem poglavlju knjige, koje je temeljno metodološko, Tome Marelić daje pregled koraka, parametara i

uloge kartometrijskih analiza pri proučavanju starih karata. Autor dodatno pojašnjava pojedine korake postupka i nužnost njihove točne provedbe te pomoću primjera ocrtava važnost primjene kartometrijskih analiza kao znanstvenih forenzičkih instrumenata, ne samo za razvoj povijesti kartografije kao discipline, već i za dublje razumijevanje ljudske povijesti.

Digitalno izdanje knjige dostupno je za besplatno preuzimanje putem poveznice: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-96-8046-7>

Tome Marelić i Dragan Umek ■